

Střípky z minulosti ... 2. světová válka ve vzpomínkách pamětníků z Bojanova a okolí – 2. část

V současné době patří mezi nejstarší Hrbokováci můj děda Bohuslav Simon (*1935) a jeho bratr Vladimír Simon (*1932), kteří byli v době války malými chlapci Slávkem a Vládou, a ač se ze začátku zdráhali vyprávět, nakonec se z toho „*nic si nepamatujeme*“ vyklubalo velice příjemné hodinové vzpomínání.

Jako první přišly na přetřes prohlídky domů německými vojáky, kteří hledali obilí, vejce, máslo atd. Na frontě bylo zapotřebí hodně potravin a povinné dodávky byly jedním ze způsobů, jak válčícím vojákům alespoň nějakou mináž zajistit. V dětech vzbuzovali hledající Němci strach, děda ani po více jak sedmdesáti letech nezapomněl, jak si s obavami prohlížel hnáty s lebkou na přilbách a kulometné pásy na uniformách. Při jedné z prohlídek, to už byl o něco starší, bázeň překonal, drapnul dvě slepice, přeskočil s nimi plot a zadem uháněl k lesu, kde slípky schoval do houští.

Lidé z Hrbokova se snažili před Němci ukrýt vše, co se dalo, zejména pak obilí. Ohledně obilí si dědové vybavili hned několik příhod. Některé byly úsměvné jako například ta, kdy si jeden ze sousedů nesl do lesa ukrýt pytel plný obilí a bohužel se v tu samou dobu v lese „promenádovali“ i příslušníci wehrmachtu. Dotyčný Hrbokovák pustil pytel a schoval se za smrkem, aby ho neviděli. Už to vypadalo, že si ho nikdo nevšiml, když kde se vzal tu se vzal, objevil se na cestě zpozdilý voják, který si opuštěného pytle všiml. Zřejmě se s ním nechtěl tahat sám, a proto se rozběhl za svými druhy, aby mu pomohli. Majitel pytle však na nic nečekal, popadl ho a upaloval pryč. Tehdy zachránil nejen obilí, ale především sebe před vězením.

Lesy kolem Hrbokova jsou hluboké a za války se staly velice vděčnou skrýší. Můj praděda Josef Simon v nich byl jako doma, neboť se živil coby dřevorubec a pracoval jak v lese knížete Kinského, tak „na zádušním“. Jedenkrát, když kácel dřevo v zádušním lese, rozhodl se s ještě jedním hrbokovským dřevorubcem uchránit nějaké to obilí a ukryli ho v bedně a lejtě pod hromadu klestí. Tehdy místní hajný pojal podezření, že jsou pod klestím schované kulány dřeva. Rozhodl se, že na pradědu vyzraje, a klestí prodal sedlákům. O tom se však dozvěděl druhý vlastník zatajeného obilí a ještě ten den večer vletěl do sednice k pradědovi a zadýchaně zvolal: „*Simone, hajnej nám ten klest prodal, v neděli si pro něj přijedou krajáci...*“ Praděda s prababičkou a onen soused s manželkou tak celou noc přenášeli obilí zpět domů. Skončili až nad ránem. Jejich synové si i po mnoha letech vybavili, jak byli rodiče úplně zničeni. Obilí však zachránili a pan hajný byl velice zklamán, že je na ničem nenachytil.

Ne všechny snahy zachránit obilí, aby nepadly do rukou Němcům, skončily dobře. V obou odvyprávěných případech majitelé pytlů o obilí přišli, a navíc byli zatčeni a vězněni několik dní na Zámečku v Pardubicích. Jednou se provalily schované pytle v kostele, kam si je schoval tehdejší kostelník, podruhé se v lese našly pytle, jež byly naneštěstí podepsané. Němci šli v obou případech najisto.

Pokud se lidem nepřiznané obilí povedlo uchovat, museli řešit, kdo jim ho umele. Pro mlynáře to byl veliký risk. Za války se chodilo k mlynáři do Nových Mlýnů, protože navzdory zákazu uchráněné obilí namlel. Pouze když vypalovali Ležáky, dostal strach a každého v tu dobu vyhnal.

Kromě povinné dodávky potravin bylo Hrbokovským nařízeno, že musí v zimě prohazovat silnici z Vápenného Podola do Hrbokova.

Za války se mnozí lidé z měst uchýlovali na venkov, kde nebyli tolik na očích protektorátních úřadů a snadněji se dostali k jídlu. V Hrbokově našla útočiště například rodina Hlouškova a rodina slavného novináře a vlastence Franty Kocourka, který byl za heydrichiády zatčen gestapem v Bečvárech na Kolínsku, kam přijel z Pardubic. Zemřel v koncentračním táboře Osvětim - Birkenau. Hrbokov znal již z doby předválečné, neboť sem s rodiči jezdil na letní byt. Pravděpodobně zde pobýval i za války.

Na venkově bylo sice více jídla než ve městech, ale v méně majetných rodinách to přesto nebyla žádná sláva. Hlavním jídlem byly brambory s mlékem. Když prababička Albína umlela na mlýnku pšenici s otrubami a udělala švestkové koláče, pro děti nastal svátek. Tehdy patřila mezi velkou událost i porážka prasete. Každá zabíjačka však musela být řádně nahlášena. Oba pamětníci si vzpomněli, že se muselo ze zabitého čuníka odvést pět kilo sádla.

Před válkou a za války navštěvovaly děti z Hrbokova Obecnou školu ve Vápenném Podole. Do Bojanova se chodilo až do měšťanky, a to jen na základě dobrého prospěchu. Děda vzpomínal, jak ho jednou s dalšími dětmi vzal na vůz jakýsi Němec a vyvezl je z Podola až do míst, kde se říká „U obrázku“. Najednou se jeho chování radikálně změnilo. Popadl bič a křičel na překvapené kluky, aby okamžitě vypadli. Zřejmě se zalekl, že by ho mohli vidět jeho partáci, kteří onehdy v lesích kolem Hrbokova pracovali. Němci měli totiž zakázáno, aby se paktovali s „českou verbeží“. Strejda si ještě vzpomněl, že vojáci, kteří v lesích také pracovali, si stavěli pušky tzv. do stanu.

Podolskou obecnou školu navštěvovali na konci války členové Hitlerjugend. Ubytování byli zřejmě v lázních. Každé ráno napochodovali v uniformách do školy, s českými dětmi však příliš v kontaktu nebyli. Tehdy se s nimi Slávek s Vládou několikrát setkali na záchodech, ale raději si jich moc nevěšovali, šel z nich strach a mnozí rádi dávali najevo svou nadřazenost. A právě kvůli nim nesměly české děti načas navštěvovat školu. Pouze jednou týdně si došly do školy pro úkoly, a to vždy v době, kdy tam Hitlerova mládež nebyla.

Na konci války, když už Němci ustupovali před blížící se Rudou armádou, utíkali i přes Hrbokov. V jeho okolí se pak u silnic nacházela různá nepojízdná vozidla, v nichž se ukrývaly „poklady“ v podobě peněz, potravin apod. Jednou tam místní muži objevili větší množství alkoholu a zlískali se tak, že sotva našli cestu domů. Jindy nechali prchající Němci u hrbokovské hospody kanón, který ještě před odchodem zničili. Do laufu (hlavně) hodili granát. Detonace byla tak silná, že vysklila všechna okna hostince. Paní Smetánková se v té době nacházela ve vysokém stupni těhotenství a řada Hrbokováků se obávala, aby to nemělo špatné následky. Naštěstí ne. Tehdy očekávané miminko, pan hostinský Josef Smetánka, oslavilo letos kulaté narozeniny, a doufám, že ve zdraví oslaví i ty příští.

Lenka Simonová

Děkuji Vladimíru a Bohuslavu Simonovým za jejich vzpomínky. Dále tímto děkuji paní Marii Zemkové za ujasnění, jak to bylo s pobytem novináře Františka Kocourka.

INFO O KOCOURKOVÝCH

KOCOUREK František

-divadelní pracovník; literární historik; redaktor;

* 09. 08. 1874 Křižanovice, okr. Vyškov

+ 01. 10. 1947 Hrbokov, okr. Chrudim

Povolání: * pedagog

Literatura: Kdy zemřeli...? 1937-1962. Praha 1962.;

František Kocourek

(13. září 1901, Praha - 14. května 1942, Birkenau) byl novinář, rozhlasový reportér a spisovatel.

Od pol. 20. let pracoval v rozhlase jako reportér a komentátor. Později spolupracoval také s Peroutkovou Přítomností a s dokumentárním i s hraným filmem. V publicistické činnosti upozorňoval od začátku 30. let na nebezpečí, které představoval nástup nacismu v Německu. Roku 1935 komentoval pro pražský Radiojournal průběh plebiscitu v Sársku.

Velký posluchačský ohlas měly jeho rozhlasové komentáře událostí kolem Mnichova 1938 a na začátku nacistické okupace, zejména přímý přenos německé vojenské přehlídky na Václavském náměstí 19. 3. 1939, ironicky komentovaný. Od června 1940 už nesměl vystupovat v rozhlase. Navzdory varování gestapa pořádal přednášky s vlasteneckou tematikou. V červnu 1941 zatčen a posléze deportován do koncentračního tábora v Osvětimi-Birkenau, kde zahynul.

Psal detektivní příběhy a humoristické romány, často se svým bratrem Milošem (1904–1984), spisovatelem, rozhlasovým a televizním pracovníkem. V roce 1934 uveřejnil v Přítomnosti sérii článků Na dně, která popisuje život nezaměstnaných za krize.^[1] Články vynikají realistickými detaily tehdejšího života.

Na jeho paměť je pojmenována ulice Franty Kocourka v Praze na Smíchově.

Bibliografie (výběr)

- Frank a Flink za volantem : příhody reportéra a mechanika (společně s Mílou Kocourkem) (1930)
- Frank a Flink v Maroku : román (společně s Mílou Kocourkem) (1931)
- Ve vile ministra Brauna : detektivní román (1935)
- Jak vznikal atlas Československé republiky (1935)
- Oběti zvrácených : homosexuální a nedospělí (společně s J. F. Němečkem) (1937)
- Na té naší vojně (1938)